

Beszámoló – SUMMEM – Szakmai látogatás Katalóniában

2018. október 22-26.

A Piarista Rend Magyar Tartománya intézményeinek igazgatói csapata ill. a kecskeméti iskola Erasmus Plus pályázatának résztvevői

Előzmények

2014-ben Nagy Attila akkori igazgatóval és Horváth Bálint mostani budapesti igazgatóval a Rendtartomány küldöttként részt vettünk Barcelonában egy Foro Europeo nevű rendezvényen, ami az európai provinciák egy nagyobb rendi egységbe való összefogását készítette elő pedagógiai téren. Ennek során meglehetősen részletesen bemutatták a katalán provincia működését, az iskolahálózat működésre koncentrálva. Olyan témák kerültek elő az iskolák áttekintésén túl, mint az intézmények vezetői struktúrája, a munkaerő kiválasztása, a belső értékelés rendszere, a stratégiai célok, vagy épp a nonformális nevelés.

A következő évben a kecskeméti iskolából Erasmus plus pályázat támogatásával, bár egy főre kértünk és kaptunk támogatást, Galikné Bertus Annamáriával ketten vettünk részt egy szakmai látogatáson Katalóniában. Ennek során amellet, hogy a Calella-i iskolát meglátogattuk és közös projektet készítettünk elő, részt vettünk a Katalán Provincia négy évente tartott közgyűlésén (Assamblea).

Ezen a fórumon a tartományi vezetésén túl az iskolák küldöttei, főképp pedagógusok, de diák és szülő képviselők is részt vesznek. Itt értékelik az elmúlt négy évet, a kitűzött célok elérését, és itt döntenek a következő négy évre szóló stratégiai célokról. Általában két célt fogalmaznak meg, ami minden iskolára érvényes. Ezúttal csak egy mellett döntöttek, aminek előkészítése ráadásul az elmúlt négy év egyik célja volt: az interdiszciplináris oktatás bevezetését az osztálytermekbe. Nem kisebb célt, minthogy fokozatosan bevezessék, hogy a tanítási idő legalább 25 (óvodás korosztály számára 50) százalékában ne szaktárgyi órák keretében történjen az oktatás, hanem interdiszciplináris projektek

segítségével. Mindehhez rendelkezésre állt a bevezetés kidolgozott terve. A projektet SUMMEM-nek nevezték el.

Idén ennek a projektnek a megvalósulását szeretnénk volna közelről megtekinteni, ezért utaztunk Katalóniába.

Keretek

A szakmai látogatáson összesen tizenegyen vettünk részt. Kecskemétről az Erasmus plus projekt támogatásával hárman az iskola vezetői csapatából, hat másik piarista intézmény igazgatója, Lázár László, a rend oktatási igazgatója, és bő egy napra Labancz Zsolt tartományfőnök úr is csatlakozott hozzánk.

A programot a kecskeméti csapattal a Katalán Provincia oktatási főtitkárával és munkatársaival készítette elő. A katalóniai munkatársak nagyon alapos és átfogó programot állítottak össze számunkra.

Előkészítés

Az itthoni előkészületek az Erasmus plus projekt keretében már igen korán megkezdődtek. A pályázatot február elsejéig kellett beadnunk, addigra megvoltak a látogatás céljai, várt eredményei, az előkészítés, lebonyolítás menete. Miután kiderült, hogy nyert a pályázat, június végén tartottunk a többi pályázati mobilitási projektben érintett kollégával együtt egy félnapos műhelymunkát, ahol minden tevékenységre vonatkozóan áttekintettük közösen a célokat,

tevékenységeket, várt eredményeket, és megfogalmazzuk az egyéni elvárásokat, célokat, és azok értékelésének módját is.

A júliusi igazgatói képzésen merült fel, hogy a többi iskolánk vezetői is csatlakozhatnának a látogatáshoz.

Október elején a kecskeméti iskola kibővített vezetői értekezletén az előtte lezajlott angliai, digitális pedagógia témájú szakmai látogatásról való beszámolón túl a katalóniai látogatás előkészítésével foglalkoztunk. A rendelkezésre álló szakirodalom alapján bemutattuk a SUMMEM projektet, és közösen gyűjtöttük a felmerülő kérdéseket, amelyekkel a vezetői csapat előre segítő megfigyelési szempontokat adott a látogatáshoz.

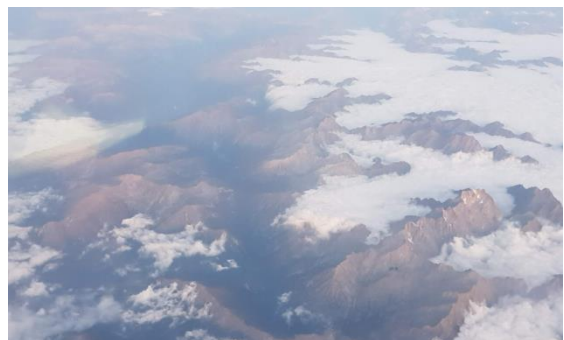
Október 15-én pedig videokonferencián vettek részt az utazásba bekapcsolódók, ahol szintén ismertettük előzetes ismereteinket a SUMMEM projektről, és a 2014-es prezentációk segítségével a Katalán Provinciáról meglévő tudásunkat is felelevenítettük.

A júniusban gyűjtött szempontok alapján a résztvevők előzetesen egy űrlap segítségével megfogalmazták elvárásaikat a szakmai úttal kapcsolatban – 1-10-es skálán jelezték, mely elvárás mennyire releváns számunkra (a nyelvi kompetenciában való fejlődéstől a piarista karizmában való erősödésig...).

A program

Október 22., hétfő

A reggeli repülővel érkeztünk, így már délelőtt megkezdődhetett a szakmai program. A szállásunk a rendi központban volt, mellette több piarista intézmény található. Délelőtt szakképzéssel foglalkozó iskolákat látogattunk meg. A katalán oktatási rendszer más szerkezetű, mint a miénk. Az óvoda többnyire az iskolához tartozik, 3-6 éves korig tart. Az első iskolai szakasz a 6-12 évesek 6 évfolyama, a „primaria”, ez a mi alsó tagozatunkhoz hasonlítható. A felső, a „secundaria” vagy ESO (középiskola) szintén mindenkinek kötelező, 4 éven át tart. 16 évesen ér véget a tankötelezettség. Ezután lehet vagy szakmát tanulni, vagy kétéves, érettségire felkészítő képzésre menni. A szakképzési része ennél összetettebb azért.

A meglátogatott piarista intézmények főleg azoknak a fiataloknak szólnak, akik 16 éves korukra nem tudták elvégezni a középiskolát. Kettő ilyen látunk, az egyikben éttermi munkára, a másikban kerékpárszerelésre tanítják a diákokat. A képzés erősen gyakorlat orientált, és közben figyelmet fordítanak a hiányzó alapkészségek pótlására is.

Az fontos körülmény, hogy ezek az iskolák a belvárosban vannak, ahol nagy a bevándorlók aránya, akik könnyen kiesnek az iskolarendszerből. Az iskolák eleve az utcára nyílnak, hogy meg tudjanak szólítani arra járó fiatalokat. A harmadik iskola egy irodai munkára képző intézmény, ahol kis csoportokban a gazdasági élet különböző területeit modellezik. Marketing, könyvelés, beszerzés, eladás stb. Ez elsősorban a többihez képest idősebb, a munkapiacról kiesett embereket szólít meg. A képzési program nemzetközi együttműködésben zajlik, minden művelet egy virtuális modellben, de a valós körülményekkel megegyező módon zajlik: vásárolnak, eladnak, banki műveleteket végeznek.

Ebéd és pihenő után – ami már nagyon ránk fért – a rendtartomány munkájáról kaptunk tájékoztatást, valamint mi is bemutatkoztunk, honnan jövünk és mit csinálunk... Tartományfőnök úr és az iskolahálózat vezetője, valamint munkatársaik mutatták be munkájukat.

20 piarista iskola működik Katalóniában, a legtöbb nagy intézmény, óvodától 16 vagy 18 éves korig. Nagyjából 20.000 diákjuk van (Magyarországon 4000 körül). Az iskolák működését a rendi központban támogatják, pedagógiai, pasztorális, jogi, gazdasági téren. Az intézményvezetők havonta találkoznak, a különböző területek felelőseinek is vannak találkozói. Bár sok iskola van, a legtávolabbi is elérhető két órán belül.

Katalóniában az egyházi iskolák finanszírozása más, mint nálunk. Az állam csak a költségek egy részét fedezi, a többit a szülőktől és más forrásokból kell beszéni. Nem minden család tudja ezt vállalni, de ez részben szolidárisan is működik: vannak olyan iskolák, ahol többen, van, ahol kevesebben/kevesebbet fizetnek a szülők. Az egyházi iskolák viszont olcsóbban is működnek, mint az államiak, az itt tanító pedagógusok bére is valamivel alacsonyabb, viszont még így is elfogadható.

Az iskolákon belül és azon kívül is sok tevékenység kapcsolódik a piaristákhoz. Többek közt Kalazancius Mozgalom (itt Mou Te a neve), mint főként az iskolához kötődő keresztény közösségek,

cserkészet, ifjúsági központ, plébániák, templomok, alapítványok és különböző területeken működő szociális tevékenységek. Például 21 lakás, ahol bevándorlókat vagy más rászorulókat fogadnak be átmenetileg. Ehhez hozzá tartozik, hogy a 69 szerzetes átlagéletkora 74 év, nem igen látszik utánpótlás. Tizenhatan kapcsolódnak iskolához, ebből nyolcan nem nyugdíjas korúak. Az intézményrendszer viszont inkább növekszik. A piaristák tudatos döntése, hogy a piarista karizma akkor és úgy is legyen jelen és kerüljön átadásra, ha a szerzetesek jelenléte ilyen mértékben csökken. A káptalan működését, összetételét, döntéshozatalát is ennek megfelelően alakították át.

A hétfő esti program a Sagrada Familia templom (külső) megtekintése és közös vacsora volt.

Október 23., kedd

Kedd délelőtt a barcelonai Balmes iskolát látogattuk meg. Ez az iskola főleg középosztálybeli diákokat tanít. Az épület egy városi iskola sok emelettel (a hetedikre gyalogoltunk fel...), a sportpálya is valahol a magasban van szép a kilátás az utcákra... Itt már konkrétan a SUMMEM projekt alkalmazását mutatták be nekünk. 2015-ben kezdték a bevezetést, fokozatosan. Az érintett osztályokban, évfolyamokban a SUMMEM foglalkozásokat minden napra ugyanabba az időszakra tették egy dupla óra terjedelmében. A projektek itt mindig egy trimesztert tartanak, azaz három hónaposak. Az első alkalommal nem projekt, hanem csoportkohéziós szakasz valósul meg. Itt sajátítják el az együttműködő, kooperatív technikákat, „struktúrákat”. Ezekből 10-15-öt alkalmaznak jellemzően, de kicsiknél kevesebbet, egyszerűbbet, a nagyobbaknál is figyelnek a fokozatosságra.

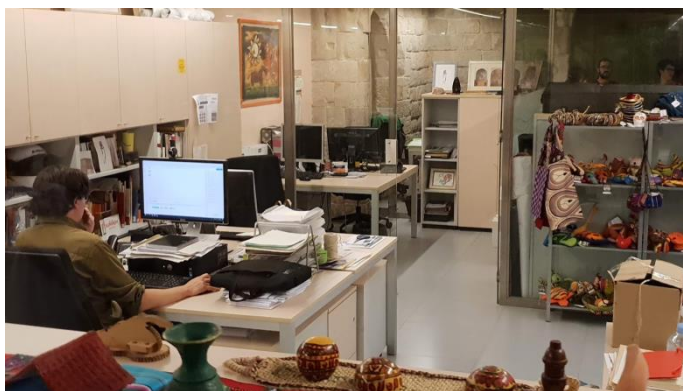
A projekt bevezetése előtt minden tanár három képzést kapott: a jó kérdés technikájáról, a kooperatív módszertanokról és a projektek tervezéséről. Ezek nem egyszeri képzések, és a képzések után nem hagyják magukra a pedagógusokat, folyamatos a kísérés. Az iskolán belül is van felelőse a SUMMEM projektnek és a kooperatív tanulásnak, tartományi szinten is. A képzéseken felkészülnek arra, hogy együttműködve tanítsanak és együttműködést is tanítsanak. A készségek átadása akkor tud hiteles és hatékony lenni, ha a tanárok maguk is gyakorolják azokat.

A projekteket a pedagógusok készítik elő, és elég részletességgel tervezik meg. Ezen a ponton viszonylag kevés szabad teret hagynak a kereteket illetően a diákoknak, inkább csak a megvalósítás módjában. Az első lépés a megfelelő központi kérdés megtalálása. Például: „Mi lenne, ha nem lennének méhecskék?” – ez lehet egy projekt átfogó címe. Ehhez keresnek másod és harmad szintű kérdéseket, figyelve arra is, hogy a beépített tantárgyak tartalmai is bekerüljenek. Minden projekt produktummal, produktumokkal záródik. Ez lehet egy kiállítás, egy kampány, egy konferencia vagy más is.

Délután a piarista alapítványokról kaptunk átfogó képet. Nem egyszerű átlátni ezeket szerteágazó tevékenységeikkel. Ezek nem az iskolai alapítványok, és van köztük olyan is, amit nem is a piaristák alapítottak, csupán idő közben átvették a működtetést. Jellemzően nem is az iskolák támogatására, hanem valamilyen szociális célra alakultak. Menekült, bevándorló fiatalok befogadására, képzésére, nyelvtanfolyamok támogatására, állami gondozásból kikerültek átmeneti támogatására például. Mostani törekvésük, hogy közelebb kerüljenek az iskolákhoz, összehangolják tevékenységüket velük, hisz sok az átfedés. Például egy bevándorló család gyereke viszonylag könnyen beilleszkedik az iskolai oktatás segítségével, de ha a szülei nem találják meg a helyüket, nem tanulják meg a nyelvet, akkor könnyen a gyerek is kikerülhet az iskolarendszertől szociális nehézségek miatt. Az együttműködésnek köszönhetően viszont az iskola köré gyűjtve tudnak segítséget adni a diákok családjainak is, mert könnyebben elérhetőek, hogy így segítsék a beilleszkedést.

Az alapítványok központját is meglátogattuk, itt kapott helyet az önkéntesekkel foglalkozó szervezet is, például diákokat nyaraltatnak önkéntesekkel, vagy külföldre is küldenek önkénteseket. A nemzetközi programjaikról, például a szenegáli együttműködésről csak elejtett mondatból hallottunk, annak részleteiről nem volt szó.

Este a városban tettünk nagyobb sétát (kikötő, placa Reial, Rambla...).

Október 24., szerda

Dél előtt átfogó tájékoztatást kaptunk a SUMMEM projektről. Átfogót, többek közt, mert az okokkal kezdődött, azaz hogy miért vágtak bele ebbe a fejlesztésbe. Az utóbbi évtizedekben a manuális, rutin szerű vagy nem tutin szerű munkák iránti kereslet jelentősen csökkent. De a kognitív képességeket igénylő, rutinszerű munkák iránti kereslet is, még meredekebben csökkent. Márpedig ez az, amire az iskolák hagyományosan felkészítenek. Megtanítják, vizsgán számon kérik. Ami iránt a kereslet növekedett, az az analitikus, nem rutinszerű és az interaktív, nem rutinszerű munkák. Ezekre az eddigi iskolarendszer kevésbé kész fel. Ezen kívánnak változtatni. Hogy az iskola megtanítsa együttműködni, és együttműködést hozzon létre a tanulás érdekében.

Ebédelni már a Caldes iskolában kaptunk, ez az iskola Barcelona egy külső, sok bevándorlót befogadó részében van. Ez az egyetlen iskola, ahol az igazgató szerzetes. Egy lakásban él három fős szerzetesi közösségben, és a környékben látnak el sokfajta szolgálatot. Az iskola viszonylag kicsi, és sok támogatást adnak a diákoknak, például hogy délután öt után is nyitva maradnak, sőt más iskolákból is befogadnak ebben az időben diákokat.

Itt több órára is bemehettünk, különböző fázisú projekteket láttunk. Többek közt kisebbeknél láttunk csoportkohéziós szakaszt, nagyobbaknál értékelő szakaszt. A projektek tervezéséhez hozzá tartozik, hogy megtervezik az értékelés módját is. Akár az egyes szakaszokra, akár az egész projekt zárására. A kooperatív módszernek megfelelően minden csoportban vannak csoportszerepek, amelyeket általában hetente váltanak. A hét elején minden diák írásban tesz

konkrét, személyes vállalást a szerepére vonatkozóan. Ennek megvalósulását maga is értékeli, de a társai is visszajeleznek róla neki. Amikor tanári értékelést kapnak, akkor, ha az tantárgyi területet érint, az bekerül az adott tantárgy jegyei közé. Az óvodában és az iskola első hat évfolyamban egyébként a diákok egységesen csíkos köpenyben járnak, az nem csak a piarista iskolában, hanem mindenhol így van.

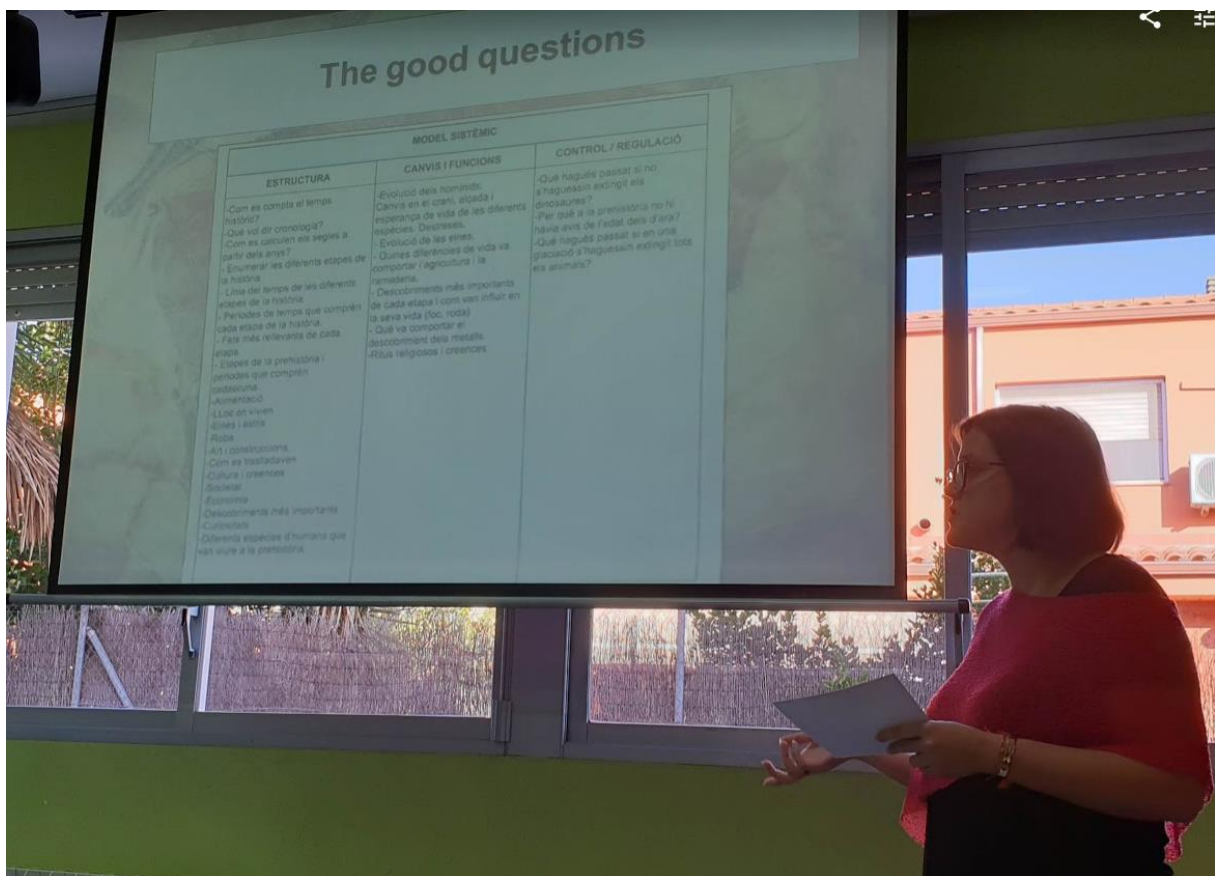

Este a gótikus negyedben kaptunk vezetést tartományfőnök úrtól. Megtekintettük például a városfalakat, a Maria del Mar katedrális, ami katalán gótikus stílusban épült. Erre az jellemző, hogy a támpillérek nem kívül vannak, kívül egyenes falak látszanak, hanem a belső térbe kerültek. A Placa del Rei-nél a politikai foglyok szabadon engedéséért folyó tüntetést is láttunk.

Október 25., csütörtök

Ezen a napon két, Barcelonán kívüli iskolát tekintettünk meg. Caldes-be busszal mentünk. Az itteni iskola a kecskemétihez hasonlóan integrált néhány éve egy nővérek által fenntartott iskolát. Három párhuzamos osztállyal működik. Itt is alapos áttekintést adtak a munkatársak a SUMMEM projektről, bevezetésének módjáról. Ebben az iskolában rövidebb, kb. 30 órás projekteknél gondolkodnak. Egy példa a központi kérdésre: „Hogyan készítsünk egészséges reggelit?” A projektek készítésének modellje egy háromszög. Középen a fő kérdés, a három oldalon három fajta kérdésfeltevés: 1. milyen

információkat kell begyűjteni, amiknek utána lehet nézni (pl. mi mindent ad a víz?). 2. Okok és következmények, a tudásterületek összekapcsolása (pl. hogyan értelmezzük a vizes üvegen lévő információkat?). 3. Ismeretek magasabb szinten való alkalmazása. A 30 órás projektet 4-5 részre osztják, amelyeknek külön „naplója” van, amiben a már említett módon a diákok megteszik vállalásaikat az adott szakaszra, majd a végén értékelik is azok teljesülését. Másik projektkérdés, 5. osztály, történelem központtal: „Miért nem értek el idős kort a történelem előtti korokban az emberek?” Vagy itt láttunk példát a „szociális tanulásra”, azaz hogy a tanulás egy valós szociális projekt keretében valósul meg. A cél, hogy a diákok egy könyvvásárt szervezzenek jótékony célra. Ez sok területet érint a szociális területen túl is: környezettudatosságot például. A gyűjtés célja például bevándorlók számára katalán nyelvtanfolyam támogatása, így a bevándorlók kultúrája is a projekt témája.

A projektek előkészítésére minden tanárnak van egy órája külön, amikor csoportmunkában ezen dolgoznak, de a szokásos szerda délutáni két órási értekezleti idejük is zömében erre fordítódik, így a szükséges információáramoltatásra más, kreatív módokat kell gyakran találniuk.

Ebben az iskolában is felmerült, hogy felmenő rendszerben vezetik be a SUMMEM-et, de az érettségi felkészítés idejéhez még nem jutottak, és ott nehézséget okoz, hogy a diákokat a felsőoktatási felvételire fel kell készíteni, ami nem illeszkedik a projektszerű oktatáshoz, más készségeket vár el. Ezekben az évfolyamokban ezért nem folyamatos projekteket képzelnek el majd, hanem inkább egy-egy projekthetet.

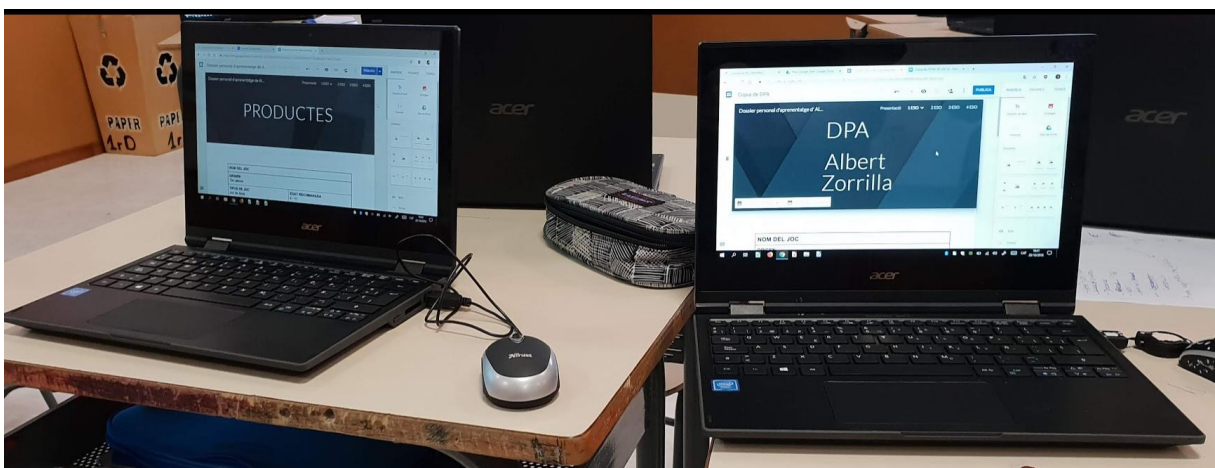
Láttunk arra példát, hogy a szakértői mozaik módszert évfolyam szinten használják: a három osztály minden csoportjából egy-egy diák más-más témából készül fel közösen, majd visszamenve saját osztályába és csoportjába a többieknek átadja megszerzett tudását. Más modelleket is látunk még az osztályok közötti kooperációra.

Kérdésünkre elmondták, hogy a projektmunka alapvetően az iskolában zajlik. Nem jellemző, hogy hazavinnének a diákok belőle magukkal, lévén otthon nem tudnak közösen dolgozni. Azaz az a modell, hogy a csoportmunka otthonra, részben a szülők számára feladat, már eltűnt a gyakorlatból...

Csütörtökön délután a közeli Granollers-i iskolába mentünk át. Ez egy nagyobb településen van, ennek megfelelően a szociális összetétele is színesebb az iskolának. A sajátos nevelési igényű diákok aránya például 10% körül van. Itt is hangsúlyozták, hogy a kooperativitás nem egy módszer, hanem az osztály szociális szervezésének módja. Az osztály szervezése lehet individualista, versengő vagy együttműködő. Számukra az együttműködő a legfontosabb, ha van is a másik kettőnek is helye. Náluk az első évben egy nyolc fős tanárscapat kezdte a projektek szervezését. A többi kolléga fokozatosan csatlakozott. A végén az tűnik nekik jónak, hogy egy-egy tanárscapat egy-egy évfolyam projektjeit (és szakóráit) viszi tartósan, azaz nem kíséri a diákokat a következő évfolyamra. Ez a példa, amit más iskolában nem láttunk, erősen ráirányította figyelmünket arra, hogy a SUMMEM nem egy olyan modell, amit mindenhol ugyanúgy vezetnek be, hanem nagy szabadságot hagy a saját megoldások keresésére. Sok minden függ az adott tantestülettől, az diákok szociális összetételétől, attól, hogy hány párhuzamos osztállyal működnek stb. Az egyedi megoldások viszont nem változtatnak a fő célokon: az interdiszciplinaritáson, az együttműködő struktúrákon és az inkluzív szemléleten.

Október 26., péntek

Az utolsó nap egy távolabb lévő iskolába, Olot városába utaztunk két autóval. Úgy mondták, Európában ezen a vidéken vannak legsűrűbben a vulkánok, de egy sem aktív.

Az iskola, amit meglátogattunk, nagyon sokszínű összetételű. A város minden iskolája egyenletesen vesz részt a hátrányos helyzetű és a bevándorló családokból származó diákok tanításában. Ehhez jó pár éve az egyházi iskolák is csatlakoztak. Ez a környezet erősen katalán jellegű, itt még

a bevándorló gyerekek is katalánul beszélnek. Más iskolákban vegyesen láttuk, hogy az órákon, ahova bementünk, épp milyen nyelven beszéltek egymás közt, sokszor spanyolul, bár minden piarista iskola tanítási nyelve a katalán.

Láttunk itt példát gyakorlati projektekre, például okos lámpát építettek diákok, robotokat programoztak, és a projekt támogatására fejlesztették laboratóriumukat is. A szülőket is bevonják, ahogy tudják, szeretnék, ha ők is jól értenék, mi, miért és hogyan is történik az iskolában. Amit a Granollers-i iskola csak tervez, ők már meg is valósították: két-két osztályt összenyitottak, és a pedagógusok párhuzamosan, közösen dolgoznak a projektekben a két osztállyal. Számunkra idegen volt, hogy az óvodás korosztállyal is meglehetősen iskola-jelleggel is foglalkoztak, de ez minden iskolájukban így van. Ez az iskola mutatkozott legnyitottabbnak a nemzetközi együttműködés terén, egy diákcsoportjuk épp Csehországban volt Erasmus plus projekt keretében.

Ez a látogatás is erősítette, hogy megférnek a különböző modellek egymás mellett, és jó volt, hogy itt voltunk bent legtöbb osztályban órán.

Válaszok

Eddig tartott a beszámoló, és akkor most néhány válasz a résztvevők és a kecskeméti kibővített vezetői csapat kérdéseire:

- A projektek témáit a pedagógusok határozzák meg közösen.
- A témák akár változhatnak is évről évre, de arra láttunk példát, hogy több éven át ugyanazokat a témákat szeretnék használni, nyilván évről évre javítva.
- A témák nagyon változatosak, függenek az évfolyamtól is. Néhány példa a beszámolóban szereplőkön túl Balmesből: Miért nőnek a növények? Tervezd meg az ideális várost! Mitől függ a boldogságod? Az idegrendszer. A klímaváltozás.
- A projektek tananyagait a tanárok dolgozzák ki közösen. Nem csak azok, akik tartani fogják. Megvan a projekt készítésének menete: kérdések feltétele különböző szinteken, tevékenységek, kimenetek, produktumok tervezése.
- Központi tudásbázis nincsen, de tantestületen belül és más iskolákkal is megosztják a tudást. Vannak olyan rendezvényeik is, ahol tanárok összejönnek és közösen terveznek projekteket az egész provinciából, sőt ezek más tanárok számára is nyitottak.
- A tanárscapat az elején önkéntes alapon állt össze a projektekhez, de fokozatosan mindenki bevonódik. Általában van valamennyi plusz munkaerő a projektekhez, pl. két osztályhoz 3 tanár, vagy háromhoz 4, de nem állandóan. Ez nem jelent több munkaerőt az iskolában, mert átcsoportosítottak, pl. a fejlesztést integrálták a projektekbe, ha jól értetem. A projektek

általában évfolyam szinten párhuzamosan zajlanak, több helyen össze is vonják az osztályokat, vagy csak tervezik, de valamilyen együttműködés mindenhol van.

- A heti 7-8 óra SUMMEM a tantervi órák odacsoportosításából jön létre. Iskola döntése, hogy miből, de jellemzően a természettudományok, katalán és spanyol nyelv, matematika, van példa vallásismeretre, informatikára, művészetre is. Van, ahol úgy rendezik, hogy ha épp nincs projekt, mert két projekt között vannak, akkor az adott óra van megtartva. Máshol folyamatosak a projektek, nincsenek nevesítve az óráik.
- Van, ahol az év folyamán folyamatosan, trimeszterenként egy projekt zajlik, van, ahol kisebb és több projektben dolgoznak, és szünet is van köztük.
- A projektek mindenhol be vannak építve az órarendbe. Van, ahol minden nap ugyanabban a sávban, van, ahol minden nap máskor.
- A munkaidő elszámolást nem nagyon érinti a projekt: a megtartott órákon felüli munkaidőből rendelnek egy órát a projekt előkészítéshez, illetve a szokásos heti két órás értekezleti időt használják még erre a közös munkára jellemzően.
- A munkaidő szervezése is nagyon változatos, de úgy tűnik, csak órarendi varázslást igényel, nem tér el a keretektől.
- A terek kialakítását érinti a projekt, hisz a csoportmunkához több tér kell. Van, ahol már összenyitottak, van, ahol csak szeretnének összenyitni tereket. Az látszik, hogy az akusztika nagyon fontos (lenne), mert a visszhangos terekben a csoportmunka során terhelő zaj van. Ezen lehetne építészeti javítani. Láttunk olyat is, hogy a folyosókra költöznek ki a kooperatív munkához a diákok.
- A hitoktatás, lelkeségi nevelés megjelenését nem érinti a SUMMEM, ugyanúgy szerves része tud lenni, mint a hagyományos kereteknek. Talán a projektek alkalmasabbak témák mélyebb feldolgozásához.
- A tanügyigazgatási kérdéseket illetően nem lettünk nagyon okosak: jelentenek-e akadályt a képesítési követelmények (ha egy projekt, különösen a középiskolában matematikai és természettudományos, esetleg irodalmi elemeket tartalmaz, a projektet vezető tanár kompetenciája meddig terjed...). Arról azért beszéltek, hogy a tanár csapatban az adott részterületen kompetens tanár van jelen, ha az ő területe fontos egy munkában. Az értékelésben azon a területen szintén ő kompetens. Valamint a projekt 25%, a többi 75% még ott van...
- Azt már említettem, hogy az érettségi/felvételi náluk is fejtörést okoz, de odáig még nem jutottak, hogy a válaszokat is megtalálják, mindenesetre keresik (mármint hogy hogyan lehet az együttműködésre és kreativitásra épülő pedagógiával hatékonyan felkészíteni kompetitív, reprodukív vizsgahelyzetre. Trimeszterenként egy témahét talán belefér...
- Az osztályok 30 fő körüliek, nem kisebbek, mint nálunk átlagban. A csoportok 4 esetleg 5 fősek a projektekben.
- Az értékelésről: Katalóniában az értékelés egy ideje már kompetencia szempontú: az egyes tárgyakból mondjuk 5 kompetencia alapján szintezik a diákokat. A SUMMEM-ben is ilyen, kompetencia szempontú értékelést adnak, ezek szempontrendszerét előre kidolgozzák. Akár a folyamat során való tevékenységről, akár a produktumot illetően, előre meghatározott szempontok alapján. Az osztályzatok végül az egyes tárgyakhoz kerülnek, így átjárható más iskolákkal a rendszer. Az értékelés során az objektivitás ugyanúgy megvan egy kompetencia skála szerint, mintha osztályoznánk.
- A digitális pedagógiát illetően azt láttuk, hogy a digitális eszközök használata természetes. Nem annyira gondolkodnak szisztematikusan a digitalizáció következményein, legalábbis erről nem beszéltek. Viszont a mindennapi munka során kreatív megoldásokat keresnek és

találnak. Nem egységes, hogy mit és hogyan használnak. Van, ahol például a Google Classroom az alapvető kommunikációs csatorna, van, ahol a Symbaloo-val osztják meg a tartalmakat. A Twitter, mint a szülők felé való hírcsatorna is jelen van egyes iskolákban. Ahol jártunk, ott a középiskola négy éve elején a diákokkal megvetetnek egy notebookot, kb. 300€ értékben, és azt használják négy évig. Van, ahol azt láttuk, hogy a saját telefonokat intenzíven használják a tanulásban, máshol nem. Ennek szabályait is megfogalmazták néhol. Például a szülők beleegyezésével nem rendeltetészerű használat esetén először egy, majd két és három napra veszik el az eszközöket, és csak a szülőnek adják vissza. De azt mondták, hogy a diákok hozzászoknak, és értelmesen használják többnyire az eszközöket.

- Az eredményeket illetően: egy iskolában mondták, hogy a szülők a vártnál negatívabban jeleztek vissza az első év végén, de az okokat elemezve azt látták, hogy inkább a megfelelő téjékoztatást hiányolták. A többi iskolában azt mondták, és a diákokat kérdezve is azt láttuk, hogy szeretik ezt a rendszert. A diákok együttműködésében és a problémamegoldás területén javultak érezhetően a diákok.
- A katalóniai tanárképzésből (sem) úgy jönnek ki a tanárok, hogy a SUMMEM-ben alkalmazott módszerekben, szemléletben otthon lennének. A tanárok megnyerése folyamatos, azokkal indultak, akiket sikerült megnyerni, de már közép távon sem lehet kimaradni. Ahol mondták, ott arról számoltak be, hogy 50% felett volt a kezdetben az elfogadottság. A tanárok megfelelő képzést kapnak a felkészüléshez.
- A projekt hatást gyakorol az órák maradék 75%-ára is, nem csak a SUMMEM-ben vannak jelen a kooperatív módszertanok. Egy helyen 50-50%-ot említettek a frontális és a kooperatív munkamódszer arányaként.
- Vannak Spanyolországban más hasonló projektek is, jellemzően magán iskolákban, ők is oda mentek először tanulni.
- A nyelvoktatást illetően: eleve kétnyelvű az iskola: katalán és spanyol. Ehhez már óvodától angolt tanítanak mindenkinek, mindhárom nyelvet tudják is használni az oktatásban többnyire. Az angolt leginkább csak pl. videók nézésénél. Már egész kis gyerekeket is spanyolul és angolul is meg tudunk szólítani, és voltak, akik meglehetősen jól el is tudták magyarázni mindkét nyelven, mit is csinálnak.

Összefoglalóan:

Fontos megállapítás, hogy nincs részletekbe menő „katalán modell”, a közös célokat változatos módon valósítják meg. De az alapok stabilak, a SUMMEM bevezetése következetes, és nagyon megfontolt, lassú. Olyat is mondtak, hogy van, akinek az a feladata, hogy lassítsa, ne siessék el... Legfontosabbak az okok, azaz hogy „miért” a változás, csak ebből következik a „mit” és „hogyan”.

A legtöbb módszertani elem nálunk is megvan, az elmúlt években képzéseket kaptunk ezekben a témákban, sok projekt ment hasonló tartalmi elemekkel. De ha nincs meg a „miért, mit, hogyan” kérdésekre a közös válasz, akkor szisztematikus változás nem valósul meg. Azt láttuk, hogy a változás nagyon sok mindent érint, gyökeresen fel is forgat, de ettől nem kell félni. A saját válaszainkat kell megtalálni az alapvető kérdésekre.

Köszönet illeti a Katalán Provincia munkatársait, kiemelten Eduard Pini tartományfőnök urat és Antoni Burgaya-t, a katalán piarista iskolák főtitkárát, akik több munkatársukkal rendkívüli alaposággal készítették elő számunkra a hét programját és kísérték minket a hét folyamán.

Mikulás Domonkos igazgató